Tussen muze en discipline: schrijvers over hun schrijfgewoontes

Door Annelies Van Dyck

De ene schrijver zweert bij een rigoureuze discipline om een schrijfproject af te krijgen, de andere rekent op de muze en kan enkel schrijven vanuit spontane bevlogenheid. Maar welke mogelijkheden bevinden zich tussen die twee uitersten? Kan je met de juiste schrijfgewoontes je inspiratie opwekken? Welke rol kan een initiatief als NaNoWriMo spelen? Vijf auteurs geven een inkijk in hun schrijfproces.

REINE DE PELSENEER

In 2005 debuteerde Reine De Pelseneer als dichter met de bundel *Doorgrond*. Sindsdien schreef ze verschillende dichtbundels, kinderboeken en young adult romans.

Hoe begin jij aan een roman?
Eerst groeit er een idee in mijn hoofd. Soms noteer ik dat idee ruwweg, soms laat ik het verder groeien. Als ik beslis dat ik er wat mee wil doen, begin ik het intuïtief uit te tikken in een document. Daarna plan ik de structuur van mijn boek, doe ik research en maak ik fiches voor de personages en locaties. Ik maak een lijst met alle mogelijke scènes en puzzel die bij elkaar tot een verhaallijn.
Die structuur is een grote houvast, maar is niet heilig: tijdens het effectieve schrijven duiken er soms nieuwe ideeën of verrassende wendingen op die ook nog hun plekje in de puzzel kunnen krijgen.

Wat helpt jou om de muze te vinden op een moment dat je je niet echt gemotiveerd of geïnspireerd voelt?
Wanneer ik aan een boek werk, leg ik mezelf op om minstens een half uur per dag te schrijven. Dat lijkt belachelijk weinig, maar net door de drempel zo laag te houden, is de kans dat ik het effectief doe het grootst. En op dagen dat ik veel schrijfruimte heb, schrijf ik uiteraard vaak meer dan een halfuur. De beste muze is op dat moment de structuur van mijn verhaal: die zorgt ervoor dat ik altijd weet wat ik moet doen, zodat ik niet gewoon naar een wit blad of scherm zit te staren. Vaak zorgt dat halfuurtje schrijven ervoor dat de motivatie vanzelf weer opduikt. En als dat niet zo is, mag ik na een halfuur iets anders gaan doen.

Wat is je meest helpende schrijfritueel?
Ik maak van mijn werkkamer een plek waar ik graag ben. Ik zet een kop thee, zet een potje klaar met wat noten, rozijnen en chocola, zet de juiste muziek op en als het buiten wat grijs is, steek ik een kaarsje aan.
Als ik een schrijfdipje heb, dan helpt het me om even te gaan wandelen en daarna terug te keren naar mijn schrijftafel. Het is een kwestie van letterlijk nieuwe zuurstof op te doen. Tijdens het wandelen blijven mijn hersenen bewust of onbewust toch verder werken en meestal keer ik met nieuwe ideeën terug naar huis.

Wat is jouw ultieme tip voor schrijvers die aan een groot project willen beginnen?
Zet kleine stapjes en leg de lat niet te hoog. Door consistent een halfuur of een uur per dag te schrijven, bereik je veel meer dan door heel hoge eisen te stellen aan jezelf en daardoor de moed te verliezen. Wees niet te streng voor jezelf wanneer je de eerste versie van je verhaal schrijft; zorg er vooral voor

Reine De Pelseneer: “De beste muze is de structuur van mijn verhaal: die zorgt ervoor dat ik altijd weet wat ik moet doen.”

Reine De Pelseneer

© Reine De Pelseneer

dat je blijft schrijven. Herschrijven en redigeren is voor later.

DOREEN HENDRIKX

Doreen Hendrikx is actief als slam poet en debuteerde in 2021 met de young adult roman *Zout*. Ze begon met schrijven aan *Zout* tijdens NaNoWriMo. Doreen combineerde het schrijven van haar roman met haar studies handelsingenieur.

Welke rol speelde NaNoWriMo bij je debuutroman?
Toen ik in 2018 met een ander verhaal meedeed aan NaNoWrimo, vielen de puzzelstukjes van *Zout* plots in elkaar. Ik was in mijn binnenste niet helemaal verkocht aan dat andere verhaal. Met *Zout* hervond ik mijn plezier in het schrijven. Eigenlijk heb ik gewoon mijn enthousiasme gevolgd voor een paar hoofdstukken. Daarna pas heb ik het verhaal helemaal geplot. Toen besefte ik dat het veel meer voor mij betekende dan het verhaal waar ik eerder mee bezig was. Die eerste versie van *Zout* riep te hard om genegeerd te worden.

Hoe bereid je je voor op NaNoWriMo?
Als ik weet dat NaNoWriMo eraan komt, ben ik eerst een paar weken bezig met research en structuur: het uitdenken van de plotlijnen, hoofdstukken, karakters en setting. Soms schrijf ik korte stukken om de juiste sfeer te vinden. Zonder die voorbereiding is een boek voor mij een te groot, onoverzichtelijk project en voelt het alsof ik woorden in een bodemloze put aan het kappen ben die nooit vol zal raken.

Krijg jij een boek echt af op zo’n maand?
Nee, op het eind van NaNoWriMo heb ik een eerste versie als een soort basis waarop ik kan beginnen bouwen om het écht goed te maken. Dat is volgens mij ook het doel van NaNoWriMo, want het grootste struikelblok voor de meeste mensen blijft die eerste versie schrijven.

Plan jij je schrijftijd in, of vind je gestolen momenten?
Ik ben een ochtendmens. Ik ben vroeg wakker. Het is geen uitzondering dat ik om zes uur ’s ochtends al research aan het doen ben of zelfs al een half hoofdstuk geschreven heb.Wanneer ik diep in een verhaal zit, gaat elk vrij moment naar schrijven. Op de trein, voor school, tijdens pauzes, ’s avonds. Ik heb wel altijd de luxe gehad dat ik een flexibel rooster had op de universiteit. Ik plan al mijn werk netjes in en op die manier plan ik ook mijn schrijfuren in mijn schema in.

Wat is jouw ultieme tip voor schrijvers die aan een groot project willen beginnen?
Zorg dat je echt enthousiast bent. Zorg dat je een passie hebt voor de karakters en voor wat je wilt vertellen. Je zal er nog lang aan werken en dat gaat een stuk makkelijker als je goed weet waarom je het verhaal schrijft en er plezier uit kunt putten. Als er dan die momenten zijn waarop je je afvraagt wat je met je leven aan het aanvangen bent, dan weet je tenminste waarom.

Doreen Hendrikx

© Doreen Hendrikx

Doreen Hendrikx: “Het doel van NaNoWriMo is voor mij om een eerste versie te hebben waarop ik kan bouwen om het echt goed te maken.”

Dalilla Hermans: “Schrijven kan je eigenlijk altijd en overal, al is het maar alvast in je hoofd.”

Dalilla Hermans

© Alexia Leysen

DALILLA HERMANS

Dalilla Hermans is vaste columniste bij De Standaard en auteur van theaterteksten en boeken. In 2017 verscheen het autobiografische *Brief aan Cooper en de wereld*. Nadien volgden onder andere een kinderboek, een literaire thriller en een non-fictieboek.

Zorgt schrijven in een ander genre ook voor andere schrijfgewoontes?
Elk genre vraagt inderdaad een andere aanpak. Doorgaans schrijf ik heel snel, en vooral bij fictiewerk resulteert dat in lange nachtelijke schrijfsessies die grote lappen tekst opleveren. Ik heb nooit langer dan een paar weken aan een boek geschreven. Voor ik begin te schrijven heb ik meestal wel al maanden nagedacht en opgezocht. Het schrijven is dan een laatste stap. Mijn cursiefjes verschijnen dertien keer per maand, en schrijf ik telkens de dag voor ze in de krant verschijnen. Ik bedenk ze ook de dag zelf, en haal daarvoor inspiratie doorheen de dag, zodat ik tegen de deadline van 20 uur iets kan schrijven dat nog erg vers aanvoelt.

Hoe vind jij schrijftijd?
Schrijven is echt mijn hoofdberoep, dus ik plan mijn schrijftijd in als werkuren. Ik laat de timing meestal afhangen van de deadlines en de rest van mijn agenda. Enkel als ik aan een echt boek of theaterproject werk, verschuift veel van de schrijftijd naar de avond en nacht omdat ik dan zonder onderbreking en in stilte wil doorwerken. Niet evident met drie kleine kinderen in huis, want ik schrijf meestal gewoon thuis.

Schrijf jij een roman in één aaneensluitende periode, of leg je je schrijfproject wel eens een tijdje weg?
Ik schrijf meestal aan één stuk door tot een project echt af is. Dat heeft te maken met praktische dingen, maar ook met het feit dat mijn beste werk voortkomt vanuit een soort urgentie. Meestal voel ik een verhaal echt branden en begin ik pas te schrijven als ik voel dat ik er klaar voor ben om het op papier uit te storten.

Wat is jouw ultieme tip voor schrijvers die aan een groot project willen beginnen?
Neem je tijd om na te denken over wat je precies wil vertellen, waarom en aan wie. Vooral die laatste twee zijn belangrijker dan men vaak denkt. En eens je een duidelijk antwoord hebt op die vragen: begin dan gewoon. Dat hoeft niet bij het begin te zijn, je kan ook beginnen bij je eindconclusie, of je laatste hoofdstuk eerst schrijven. Het belangrijkste is om te starten. En laat je creativiteit niet té veel afhangen van externe factoren zoals een schrijfbureau of een zee van tijd. Schrijven kan je eigenlijk altijd en overal, al is het maar alvast in je hoofd.

Lore Mutsaers: “Het moment waarop ik start met schrijven mag voor mij elke keer zo romantisch zijn als bij mijn debuutroman.”

LORE MUTSAERS

Lore Mutsaers is schrijfcoach en auteur. In 2019 verscheen haar debuutroman *Dwaal Zacht*.

Doe je wel eens mee aan schrijfuitdagingen zoals NaNoWriMo?
Ik word niet gelukkig van het idee, omdat het me stressvol lijkt. Ik ben plichtsbewust en perfectionistisch en vind het moeilijk om losjes om te gaan met een voornemen. Ik zou me schuldig voelen wanneer ik onvoldoende schrijftijd kan blokkeren.

Hoe pak jij het dan aan?
Ik herinner me het moment waarop ik begon te schrijven aan mijn roman. Ik liep al een aantal maanden rond met het verhaalidee. Toen ik volledig ontspannen thuiskwam van twee weken vakantie, ben ik voor mijn laptop gaan zitten. Dat gebeurde gewoon, ik dacht 's ochtends niet: ‘Vandaag ga ik eens beginnen aan mijn boek.’ Ik had nog drie dagen vakantie in een warme zomer en dat vooruitzicht gaf me rust. Met de ramen open en uitzicht op de tuin heb ik toen een twintigtal pagina's geschreven. Het moment waarop ik start met schrijven aan een boek mag voor mij elke keer weer zo romantisch zijn als toen.

Lore Mutsaers

© Lore Mutsaers

Hoe beïnvloedt de schrijffase waarin je zit jouw schrijfgewoontes?
Zoals ik al zei moet het prille begin voor mij romantisch zijn, zodat ik mezelf volledig kan openstellen voor het verhaal en er verliefd op kan worden. Die verliefdheid heb ik nodig om het later vol te houden. Wanneer die eerste fase afgerond is, heb ik dat ontspannen gevoel minder nodig. Dan schrijf ik vaker 'tussen de soep en de patatten'.
In de eindfase word ik een planner. Dan plan ik revisie- en correctierondes in en helpt het me om na mijn werk rechtstreeks naar de bibliotheek te gaan.

Heb je vaste rituelen om in de huid van je personages te kruipen?
Ik leef me in door hun wereld op te zoeken en hun gewoontes over te nemen. Natuurlijk doe ik research, maar het hoeft niet altijd serieus te zijn. Als een personage van glitter houdt, dan koop ik bij Kruidvat glitterende oogschaduw en loop ik een paar weken te glitteren.
Het zijn slechts kleine aanpassingen aan mijn dagelijkse leven, en misschien beïnvloeden ze mijn schrijven niet, maar ze maken het proces plezierig omdat schrijven dan ook spelen wordt.

Wat is jouw ultieme tip voor schrijvers die aan een groot project willen beginnen?
Ga een weekje alleen weg. Activeer je innerlijk kompas. Besteed niet alleen tijd aan schrijven, maar geef jezelf de tijd om na te denken, te filosoferen of te lezen.

Sylvie Marie

© Sylvie Marie

Wat ook inspirerend kan werken, is voor je wil starten een groepscursus in je genre volgen. Met andere schrijvers praten over schrijven en feedback krijgen, kan wat in gang zetten.

SYLVIE MARIE

Sylvie Marie publiceerde sinds 2009 vier dichtbundels en twee romans. In haar prozadebuut *Speler X* bewerkte ze het op waargebeurde feiten gebaseerde verhaal van een profvoetballer. In 2021 verscheen haar roman *Alles valt*.

Welke rol speelde NaNoWriMo in de boeken en bundels die je al hebt gepubliceerd?
Nadat ik in 2013 de roman *Speler X* publiceerde, had ik de smaak te pakken om ook mijn eigen roman te schrijven. NaNoWriMo was de perfecte trigger. Ik schreef me in en schreef die maand zo'n 35.000 woorden. Ik heb toen vooral geschreven zonder al te veel na te denken omdat ik veel woorden wilde.
Er is heel veel veranderd aan die oorspronkelijke woorden, maar de kiem werd wel dankzij NaNoWriMo gelegd. Precies acht jaar later, in november 2021, verscheen *Alles Valt*.

Je schrijft behalve romans ook poëzie. Zorgt schrijven in een ander genre ook voor andere schrijfgewoontes?
Een roman schrijven is dagelijks werk. Er komt veel discipline bij kijken, je moet je hele hoofd leeg hebben. Dat is anders voor poëzie, daar zijn er nog veel meer dingen op een dag mogelijk. Je kunt er als het ware heel kort in duiken. Niet zo bij een roman. Van zodra er één afspraak op de agenda staat die dag klik ik het document zelfs niet open.

Schrijf je wel eens op momenten dat je je niet echt gemotiveerd of geïnspireerd voelt? Wat helpt jou dan?
Ja hoor, anders zou er niets van komen. Ik warm me altijd op door wat te lezen. Bij een roman herlees ik oude stukjes. Bij poëzie lees ik wat gedichten uit de bundels die altijd wel ergens rondslingeren in mijn bureau. Zo lijkt het alsof ik een zetje krijg om aan de slag te gaan. Heel handig. Na een paar dagen pas ben ik echt op dreef, als ik er ook over ga dromen.

Schrijf jij een roman in één aaneensluitende periode, of leg je je schrijfproject wel eens een tijdje weg?
Ik deed acht jaar over mijn eerste boek. Dat was niet constant schrijven. Het boek heeft vaak vele maanden moeten wachten terwijl ik aan het leven was. Kinderen krijgen, lesgeven, verbouwen, die dingen. Maar dat was niet erg, het was ook net wat het verhaal nodig had. Ik kon er na zo'n pauze weer met nieuwe ogen naar kijken en gemotiveerd verder schrijven.

Wat is jouw ultieme tip voor schrijvers die aan een groot project willen beginnen?
Plan echt schrijftijd in je agenda. 't Is een teken dat je jezelf serieus neemt. Zolang je dat niet echt doet, zal het er niet van komen.

Sylvie Marie: "Mijn boek heeft vaak vele maanden moeten wachten terwijl ik aan het leven was. Dat was niet erg. Het was net wat het verhaal nodig had."